

KUO BIOLOGINIAI VAISTAI SKIRIASI NUO KITŲ SISTEMINIŲ VAISTŲ ŽVYNELINEI IR PSORIAZINIAM ARTRITUI GYDYTI?

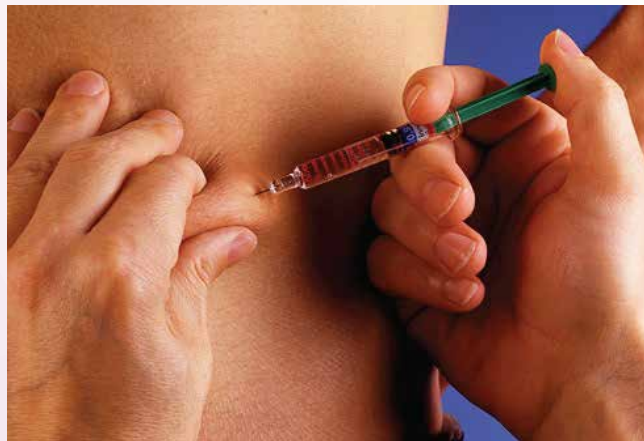
Kai kurie kiti žvynelinei ir psoriaziniam artritui gydyti skiriami sisteminiai vaistai, pavyzdžiui, metotreksatas ir ciklosporinas, taip pat veikia imuninę sistemą, tačiau, kitaip negu biologiniai vaistai, veikia ją plačiai. Biologiniai vaistai veikia siauriau, t.y. tik tas imuninio atsako dalis, kurios svarbiausios žvynelinės ir psoriazinio artrito atsiradimui, todėl yra mažesnis imuninės sistemos slopinimo šalutinis poveikis. Kadangi kiti sisteminiai medikamentai, skirti žvynelinei gydyti, yra cheminės medžiagos, galimas jų toksinis poveikis kepenims, inkstams, kaulų čiulpams. Šio poveikio paprastai išvengiama, gydant biologiniais vaistais.

KAS YRA BIOLOGIŠKAI PANAŠŪS VAISTAI?

Tai vaistai, kurie panašūs į jau registruotus ir ištirtus biologinius vaistus, veikia tą pačią patologinę ligos grandį (pvz., tą pačią signalinę molekulę TNF- α ar IL), skiriami tokiu pačiu būdu ir režimu, tačiau nėra identiškos jų kopijos. **Remsima (infliksimabas)**, pirmasis tokio tipo vaistas, jau skiriamas Lietuvoje žvynelinei ir psoriaziniam artritui gydyti.

KADA IR KAIP BIOLOGINIAI VAISTAI SKIRIAMI ŽVYNELINEI IR PSORIAZINIAM ARTRITUI GYDYTI?

Biologiniai vaistai skiriami vidutinio sunkumo ar sunkios žvynelinės gydymui, kai yra nepakankamai veiksmingas kitų rūšių gydymas (vietinio poveikio medikamentai, fototerapija, sisteminis gydymas metotreksatu, ciklosporinu ir/ar acitretinu) arba gydymo standartiniais sisteminiais vaistais negalima taikyti dėl kitų ligų ar vaisto šalutinio poveikio. Biologiniai vaistai gali būti leidžiami po oda arba sulašinami į veną. Kai kuriuos biologinius preparatus pacientas gali išmokti susileisti namuose. Injekcijų dažnumas, dozė priklauso nuo vartojamo vaisto bei atsako į gydymą. Gydymo metu stebimas vaisto veiksmingumas ir galimi šalutiniai poveikiai, reguliariai atliekami tyrimai. Jei gydymas vienu biologiniu vaistu neveiksmingas, jis gali būti keičiamas kitu. Jei sergate žvyneline ir manote, kad jums reikalingas gydymas biologiniais vaistais, kreipkitės į gydytoją dermatologą.

PAGRINDINIAI GYDymo BIOLOGINIAIS VAISTAIS PRINCIPAI:

- Vaistai lašinami į veną arba leidžiami po oda dermatovenerologijos klinikoje. Išmokytas pacientas po oda leidžiamus vaistus gali susileisti ir namuose.
- Gydymo režimas (injekcijų dažnumas, būdas) priklauso nuo skiriamo vaisto.
- Kaip ir kiti, biologiniai vaistai gali sukelti nepageidaujamų reakcijų. Išsamią informaciją apie jas gali suteikti gydytojas dermatologas, taip pat ją rasite vaisto informaciniame lapelyje. Kadangi biologiniai vaistai slopina imuninę sistemą, infekcijos yra dažna nepageidaujama reakcija. Žmonėms, gydomiems biologiniais vaistais, rekomenduojama kasmet skiepytis nuo gripo.
- Gydymo metu reguliariai atliekami kraujo tyrimai dėl infekcijų, inkstų ir kepenų veiklos sutrikimų.
- Ilgalaikio gydymo nepageidaujamas poveikis nėra ištirtas.
- Moterims, gydomoms biologiniais vaistais, rekomenduojama saugotis nėštumo, jei planuojama pastoti, gydymą reikėtų aptarti su dermatologu ir ginekologu.
- Jei vienas biologinis vaistas keičiamas kitu dėl nepakankamo veiksmingumo ar šalutinių reiškinių, tarp jų gali būti tam tikras laikotarpis, kai joks biologinis vaistas nėra skiriamas („išsivalymo periodas“).
- Gydymas skiriamas pastoviai, jei norima išlaikyti pasiektą pagerėjimą.

LIETUVOS
DERMATOVENEROLOGŲ
DRAUGIJA

Biologiniai vaistai žvynelinei gydyti

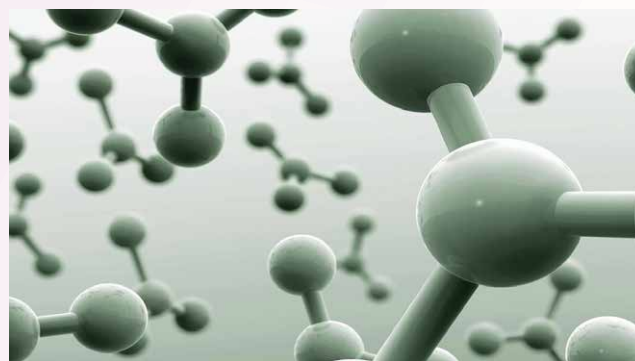
KAS YRA BIOLOGINIAI VAISTAI?

Dauguma vaistų kuriami iš cheminių medžiagų. Biologiniai vaistai, priešingai, yra gaminami iš žmogaus ar gyvūnų baltymų. Jie kuriami taip, kad būtų panašūs į žmogaus organizme esančius baltymus ir galėtų tiksliai paveikti patologinius procesus, dėl kurių atsiranda ligos simptomai.

Biologiniai vaistai nėra naujiena, kai kurie iš jų naudojami daugiau nei šimtą metų. Vakcinas ir insulinas, kuris naudojamas cukriniam diabetui gydyti, yra gerai žinomi biologinių vaistų pavyzdžiai. Pastaraisiais dešimtmečiais kuriami ir pradėti naudoti biologiniai vaistai uždegimo ligoms – žvynelinei (psoriazei), psoriaziniam artritui, reumatoidiniam artritui ir uždegiminėms žarnyno ligoms gydyti.

Per pastarąjį dešimtmetį biologinis gydymas buvo pripažintas kaip vertinga žvynelinės gydymo alternatyva; sukaupia ir apibendrinta klinikinė jo taikymo dermatologijoje patirtis. Tai reikšmingas medicinos pasiekimas, padedantis daugeliui sunkia žvyneline sergančių asmenų ne tik pasaulyje, bet jau ir Lietuvoje.

KAIP BIOLOGINIAI VAISTAI VEIKIA ŽVYNELINĘ IR PSORIAZINĮ ARTRITĄ?

Žvynelinės ir psoriazinio artrito pradžia glūdi imuninėje sistemoje. Imuninės sistemos ląstelės – T limfocitai atpažįsta virusus ar bakterijas ir reguliuoja organizmo atsaką į infekciją. Žvynelinės atveju T limfocitai klaidingai aktyvuojami, juda odos ir sąnarių link ir ten veikia taip, lyg kovotų su infekcija. T limfocitų išskirtos įvairios cheminės medžiagos (signalinės molekulės) sukelia uždegimą, odos viršutiniame sluoksnyje prasideda daug greitesnis nei paprastai ląstelių keratinocitų dauginimasis. Greitai besidauginančios ląstelės nespėja subręsti ir kaupiasi odos paviršiuje stambių pleiskanų pavidalu.

Biologiniai vaistai žvynelinei ir psoriaziniam artritui gydyti veikia blokuodami perdėtą imuninį atsaką. Vieni jų slopina T limfocitų aktyvumą ir judėjimą, kiti mažina

imuninių ląstelių kiekį odoje ir kraujyje arba blokuoja imuninio signalines molekules. Biologiniai vaistai neišgydo žvynelinės ir psoriazinio artrito, tačiau sumažina ar pilnai pašalina jų simptomus (išbėrimus, sąnarių uždegimą), gali sustabdyti sąnarių irimo procesus ir negrįžtamą jų funkcijos sutrikimą.

TNF- α (naviko nekrozės faktorius alfa) yra signalinė molekulė, kuri dalyvauja kovoje su infekcija ir koordinuoja imuninės sistemos ląstelių veiklą. Sergant žvyneline ir psoriazinio artritui, aktyvuoti T limfocitai išskiria didelius TNF- α kiekius. Ši signalinė molekulė skatina greitą odos ląstelių dauginimąsi ir uždegimo sukeltą sąnarių pažeidimą. Keletas biologinių vaistų blokuoja TNF- α poveikį imuninei sistemai ir taip nutraukia patologinių pokyčių grandinę. **Adalimumabas (Humira)**, **etanerceptas (Enbrel)**, **infliksimabas (Remicade)** yra sėkmingai naudojami TNF- α blokatoriai žvynelinei, psoriaziniam artritui ir kitoms uždegimo ligoms gydyti.

Kiti biologiniai vaistai, panašiai kaip TNF- α blokatoriai, veikia signalines molekules: interleukiną-12 (IL-12), interleukiną-17A (IL-17A), interleukiną-23 (IL-23), normaliai dalyvaujančias imuninės sistemos veikloje, kai ji pati kovoja su infekcija. Žvyneline ir psoriazinio artritui sergantiems nustatomi padidėję šių signalinių molekulių kiekiai, tad juos blokuojantys biologiniai vaistai naudojami gydymui. Žvynelinei gydyti skiriamas **ustekinumabas (Stelara)** blokuoja IL-12 ir IL-23, klinikiniai tyrimai rodo, kad geri gydymo rezultatai gauti, gydant **sekukinumabas (Cosentyx)**, blokuojančiu IL-17A.

KOKS GALI BŪTI ŠALUTINIS BIOLOGINIŲ VAISTŲ POVEIKIS?

Kadangi biologiniai vaistai slopina imuninį atsaką, juos vartojant, padidėja infekcijos rizika. Prieš pradėdant gydymą biologiniais vaistais, pacientai itin kruopščiai ištiriami dėl lėtinių infekcijų (ypač tuberkuliozės), jų būklė stebima viso gydymo metu. Jei, gydant biologiniais vaistais, susergama sunkia infekcine liga, gydymą gali tekti nutraukti.

Dažniausiai pasireiškia nestiprios šalutinės reakcijos injekcijos vietoje (kraujavimas, kraujosruvos, odos paraudimas, niežėjimas, skausmas ir patinimas), bet jos trumpalaikės ir linkę praeiti savaime. Nėra ištirtas biologinių vaistų poveikis vaisiui, todėl šis gydymo metodas neskiriamas planuojančioms pastoti, nėščioms ir maitinančioms moterims.

Visuomet, prieš pradėdant biologinę terapiją, gydytojas dermatologas su pacientu aptaria gydymo naudą ir galimą šalutinį poveikį.